

לימא קסבר רבי חייא היוק שאינו ניכר לא שמייה היוק. וא"ת ומה בכך אם יסבור כן והלא חזקיה דאמר שמייה היוק בגטין (נג:): איתותב התם. י"ל דמ"מ פריך שפיר לימא דליתותב נמי מר"ח בר אבא ק"י.

דאי שמייה היוק הא תנא ליה וכו'. וא"ת כי נמי לא שמייה נזק תקשה דא"כ הוי קנסא וכבר תנא ליה קנסא י"ל דגבי קנס יש לשנות כל הצדדין. אבל אי שמייה היוק [*הא ודאי דלא בא לפרש כל הענינים שאדם יכול להזיק. ועוד אומר מורי ז"ל דאי לא שמייה היוק אלא קנס. איצטריך שפיר למיתני דלא הוי בכלל קנסא דתנן כבר דהא לא איירי רק בקנס דאורייתא כגון מפתה וכו', והכא קנסא דרבנן הוא. אבל אי שמייה היוק] א"כ דאורייתא הוא כשאר נזק. וא"כ בכלל נזק הוא.

וקתני היוק דלא מינכר. ומ"מ תננהו כלהו שלשה וחשבינהו בשלשה משום דהוי שמות מחולקים, מידי דהוה אשוכר דדינו כש"ח או כש"ש קטו, ואפ"ה חשיב ליה בפ"ע, אי נמי משום דהא מצריך להו בגטין

תנא מניינא למעוטי דרבי חייא. לא משום דלית להו תני דרבי חייא, והא י"ל דייקנין מ"ט לא תני להו אלא כלומר דלא מיירי בהו ולא תננהו כדקאמר לעיל, וכן הא דקאמר בסמוך למעוטי [מוסר ו] מפגל היינו כדפי' דלא תננהו, אבל ודאי שפיר אית להו דמחייב, ואפילו למ"ד לקמן דנין קטו דינא

דגרמי מיחייב להו מטעם קנס כדמשמע (במס') [בהגוזל] בתרא (לקמן דף קיז.) ק"י. ורבי יחיאל פירש דבהודאת עצמו מיחייב לכולי עלמא וצ"ע שם ק"י.

אתיא תחת נתינה ישלם כסף. פי' דבכולהו כתיב או תחת או נתינה או ישלם או כסף, וילפינן מד' אבות דכתיבה בהו הנך לישני. וא"ת והא לא כתיב מיטב בכלהו ד' אבות אלא בשן ורגל בלבד, והתם לא כתיב אלא ישלם. י"ל ק"ט דכולהו ילפינן משן ורגל בהך ג"ש, דגבי כור כתיב בעל הבור ישלם כסף ישיב, וכיון דכתיב ביה ישלם כמו בשן ורגל הוי כמו כתיב בו מיטב בהדיא, וא"כ כל היכא דכתיב כסף הוי מיטב משום דילפינן מכור דכתיב בו כסף. ובשור שנגח עבד כתיב כסף שלשים שקלים יתן לאדונו הוי נתינה כתיבא גבי כסף והוי כאלו כתיב בו מיטב בהדיא גבי נתינה, ומניה ילפינן כל היכא דכתיב נתינה דיהיב מיטב. וכן תחת כתיב גבי שלם ישלם שור תחת השור משלם הוא מיטב הרי לך תחת כתיב אצל מיטב ונלמד הימנו כל היכא דאיכא ק"ט תחת דמשלם מיטב, ו[ב]כל הני כתיב חד מהני לישני, בשומרים כתיב ישלם בנזק כתיב כן ינתן בו, בצער מפצע תחת פצע, ורפוי ושבת כתיב רק שבתו יתן ורפא, ובושת ב"ח ק"א (ד)נפק"ל ק"ב מתחת אשר ענה מכלל דאיכא בושת ופגם, אלמא כתיב תחת גבי בושת. וא"ת והא אמרינן דבר היוצא מן הכלל אין דנין אותו בג"ש, גבי ומן המקדש לא יצא

ק"י. ר' חייא היה בנו של אבא בר אחא (סנהדרין ה.), ובתוס' כתבו: נחא ליה לאוקמי ברייתא דר"ח אביו (של חזקיה) אליביה, ור"ל דחזקיה היה בנו של ר"ח, (עי' גדה כ"ז.). קטו. עי' מהרש"א וקרני ראם. קטו. דלא דאין. קיז. עי' רש"ש. קיח. ר"ל בין למאן דדאין דינא דגרמי ובין למאן דלא דאין, וחייב מטעם קנס, מ"מ מיחייב בהודאת עצמו, ואף דמודה בקנס פטור, היינו רק קנס דאורייתא אבל קנסא דרבנן מיחייב בהודאת עצמו, וכמ"ש הש"ך בחור"מ סי' שפח סקנ"א בשם המרדכי עיי"ש, דלא כשיטת

ולא יחלל, ודרשינן הא אחר שלא יצא חלל וקאמר התם בפ' קבלה קכג דלא ילפינן בג"ש חלול חלול מתרומה לחייב מיתה בכהן הדיוט שלא יצא, משום דהוי דבר הבא מן הכלל ואין דנין אותו בג"ש דחלול חלול בתרומה, והכא נמי בא מן הכלל הוא ודרשינן מכלל דאיכא בושת ופגם. י"ל דלא דמי קכד דהתם אותה תיבה שאנו רוצים לעשות הג"ש ממנה דהיינו חלול אתיא מן הכלל ולא כתיבא בהדיא, אבל הכא תחת דהיינו הג"ש כתיב בהדיא ובשת ופגם אתו מן הכלל. וי"מ דכי היכי דדרשינן ליה מפצע תחת פצע לחייב על הצער כמו כן דרשינן ליה לחייב על הבשת, וצ"ע לקמן בתוספתא. ופירש"י דעדים זוממין כתיב בהו נפש בנפש והוי כאלו כתיב נפש תחת נפש. וי"מ דעדים זוממין לא צריכי שום קרא שהרי אם היו באים לחייב מיטב בעדותם כך הם יתחייבו ממייטב משום כאשר זמם. ולא נהירא קכה דחידוש [הוא] דמשכחת לה דלא מיחייבי בעדותם לשלם ממייטב כגון העידו על שור תם שאינו משלם אלא מגופו או על ב"ח שדינו בבינונית או על כתובת אשה שהיא בזיבורית, ואפ"ה משלמי כולהו ממייטב דקפסיק ותני עדים זוממין. ועוד י"מ דסמין אג"ש דספרי נאמר כאן לא תחוס עיניך גבי עדים זוממין ונאמר להלן גבי בושת וקצותה את כפה לא תחוס עיניך מה להלן מיטב קכז כדפי' אף כאן מיטב, ולא נהירא דא"כ הו"ל למימר אתיא תחת נתינה עין וכו', לכן נראה כדפירש"י.

ע"ב. וכולהו כי שדית בור בנייהו. פי' בור וחד מנייהו, דאתיין כל האחרים, אבל אין לפרש בור בהדי כולהו או בור קכו עם קרן ושן (ורגל) ואדם ואש ואתי רגל מנייהו וכך אינך, הא ליתא דא"כ ה"נ הו"מ למימר כולהו כי שדית שור קכה בנייהו אתיא כולהו לבד מבזבז משום דאיכא למפרך מה לכולהו שכן בעלי חיים, אלא ודאי בבזבז וחד מנייהו קאמר, והשתא מקרן ומאינך לא אתו כולהו אחרני, דשן נמי לא אתי מנייהו משום דאיכא למפרך מה לקרן וחד מהנך שכן מועדין לאכול בין ראוי ובין שאינו ראוי תאמר בשן שאינה מועדת לאכול אלא הראוי לה, אבל מקרן ובזבז אתו כולהו דאיכא למימר בור יוכיח שאינו מועד לשאינו מינו קכט שהרי פטר בו האדם כדפירש"י. ומה שפירש תאמר בשן שאינה מועדת לאכול שאינו ראוי לה, לא נהירא דהתם לאו קולא דשן הויא אלא דלא אשכחנא בור קל שאינו ראוי לה, דאם אכלה אינו ראוי לה הוי תולדה דקרן כדמוכח לקמן בפ"ב קלא, לכן נראה דאתי שן בפלגא דדינא קכז מאש בלבד. מיהו יש ליישב פירוש הקונטרס דאשכחנא פרכא כה"ג לקמן פרק החובל (דף פח). דפריך מה לאשה שכן אינה במילה. ומה שפירש רש"י בור יוכיח שאינו מועד לשאינו ראוי כגון אדם, לא נהירא חדא דלא פטרינן אדם בבזבז רק במיתה אבל לענין נזיקין חייב, ועוד דאי שאינו ראוי חשבת ליה משום דפטור בו אדם א"כ אש נמי אינו מועד לשאינו ראוי נחשביה, שכן פטר בו את המזמן קכג לרבנן.

קכג. פי' הנשרפין, סנהדרין פד. קכד. עי' תוס' סנהדרין פד. ד"ה וכל, ובערוך לנר שם. שכיון לדברי רבינו כאן. קכה. עי' שייטמ"ק בשם תוס' הרא"ש בשם הריב"א, ומ"ש ע"ז בשם רבינו ישעיה, ובמאירי בשם גדולי המפרשים, וכל זה איתא ברשב"א עיי"ש. קכו. כספירי (דברים יט. כא) איתא: מה להלן ממון אף כאן ממון, וכן איתא כספירי (שם כה, יב) והובא ברש"י שם. ונראה דכוונת הי"מ דכיון דילפינן עדים זוממים מוקצותה את כפה דהיינו בושת וגבי בושת דינא במייטב וכדפירש רבינו לעיל, ה"נ ילפינן עדים זוממים דהוי במייטב. קכז. ט"ס ואולי צ"ל: כולהו אבות עם בור וכו'. קכח. קרן. קכט. ראוי, כ"י. קל. דבר. קלא. דף יט: קלב. חסר: או. קלג. הטמון.